

Er zijn taalkwesties waarover heel verschillend kan worden gedacht. Taalkundige Frank Jansen behandelt iedere maand zo'n kwestie, en nodigt iedereen uit te reageren.

Moet de *ij* één letter worden?

De tweeklank die we vroeger, voordat het Poldernederlands zijn intrede deed, uitspraken als 'ei' wordt in schrift weergegeven als *ij* of *ei*. Die *ij* wordt (evenals de *ei* en alle andere tweeklanken) als een combinatie van twee lettertekens beschouwd: de *i* en de *j*. Is het niet beter om de twee tekens samen als één letter te beschouwen, en de *ij* in het alfabet tussen de *x* en de *z* te zetten?

VOORSTANDER

Hoe meer we in het schrift één klank kunnen weergeven door één letter, des te beter. Tegen deze regel zondigt de *i* plus *j*. Daarom kunnen we voortaan de *ij* beter als één letterteken beschouwen. Eigenlijk doen we dat al lang. Schrijven we aardrijkskundige namen die met een *ij* beginnen niet met een *IJ*? Het is *IJsselmeer*, geen *Ijsselmeer*. Een *ij* als aparte letter op de toetsenborden versnelt verder de communicatie, een voordeel bij sms-berichten, waar letters door middel van diverse toetscombinaties moeten worden samengesteld. Die berichten worden ook iets korter en dat is handig als je maar 140 posities hebt, zoals bij het twitteren.

Maar welke plaats geven we de nieuwe letter in het alfabet? Dat moet de 25ste zijn, oftewel de plaats van de *i-grec*. Daarmee slaan we drie vliegen in één klap. Ten eerste is die Griekse *y* een onding dat alleen een paar leenwoordenodeloos cachet verleent. Ten tweede is de *y* verwarrend omdat hij soms moet worden uitgesproken als een 'i' (zoals in *symbool*), soms als een 'ie' (zoals *typen*)

en andere keren weer als een 'j' (*yoghurt*), terwijl we hem in het alfabet een 'ei' noemen. Maar veel belangrijker is dat woorden die met een *ij* beginnen dan weer teruggevonden kunnen worden in de naslagwerken. Hele generaties weten niet meer dat je die woorden kunt vinden door eerst bij de *i* en dan bij de *j* te kijken. Daarom schikken commerciële alfabetische lijsten zoals de *Gouden gids* de *ij* onder de *y*.

TEGENSTANDER

Eerst maar even iets over die zogenaamde onderugvindbaarheid van *ij*-woorden. Dit argument heeft zijn kracht verloren nu ons zoekmachines als Google ter beschikking staan. Dan de andere redenen om de *ij* op de plaats van de *y* te zetten. Is uit de vorige spellingveranderingen dan niet duidelijk geworden dat je niet ongestraft een detail in het spellingsysteem kunt veranderen? Als de *ij* de *y* verdringt, hoe moeten we dan al die Griekse en Engelse woorden schrijven, zoals *symbool* en *hype*? Te vrezen valt dat zo een kleine wijziging een kettingreactie van spellingveranderingen op gang brengt.

Maar ook los van zijn eventuele plaats in het alfabet zijn er goede redenen om de *ij* te laten zoals hij is. De *i* en de *j* zijn internationaal bekende lettertekens, maar de *ij* niet. Met zo'n aparte letter wordt het Nederlands er niet gemakkelijker op. Niet alleen buitenlanders maar ook computerprogramma's zullen de *ij* moeten leren. En bij het twitteren en sms'en mag de eenletterige *ij* dan een heel teken winst opleveren,

bij het programmeren is het juist meer tikwerk. In html-code (gebruikt voor internetpagina's) moet je bijvoorbeeld die *ij* van één letter weergeven met de moeilijk te onthouden code `&#307;`. 'Wij zijn blij' wordt dan: `'W&#307;z&#307;n bl&#307;'`.

Ten slotte is de *ij* als zichtbaar residu van onze taalhistorie iets wat een aantal mensen dierbaar is. En daarmee komen we terug bij het belangrijkste argument: onze spelling is voor alles gebaat bij rust. Die *ij* mag dan net even sneller en korter zijn, maar is dat de poespas van de verandering waard?

Wat vindt u ervan? Moet de *ij* één letter worden?

Geef voor 18 mei 2009 uw mening op onze website: www.onzetaal.nl/homofkuit. Of stuur een briefkaart met '*ij*: één letter' of '*ij*: twee letters' naar de redactie van *Onze Taal*, Raamweg 1a, 2596 HL Den Haag. In de volgende aflevering de uitslag. ■

Uitslag vorige stemming

Moeten de traditionele universitaire studies moderne talen 'verbreed' worden? Daar bent u duidelijk huiverig voor: 70 stemmers (69%) vinden van niet, slechts 32 stemmers (31%) vinden van wel. Onder de kleine groep voorstanders zijn wel mensen die zelf de voordelen van zo'n brede studie op de arbeidsmarkt hebben ondervonden. Veel tegenstanders zijn bang voor oppervlakkigheid. Zij benadrukken de diepgang van de historische, vergelijkende en literaire benaderingen. Een van hen wijst erop dat de zo toegejuichte onderdompeling in een andere taal en cultuur haaks staat op de echte uitdaging bij zo'n studie: de continue kritische vergelijking van de uitdrukkingmogelijkheden in de eigen en in de vreemde taal. Een andere tegenstander protesteert tegen het gebruik van de term *verbreding*, die daarom hierboven tussen aanhalingstekens is gezet.

Antwoorden Taaltest (zie bladzijde 133)

A. Spelling

1. c. gebatikte stoffen
2. c. jansaliegeest
3. b. mummificeren
4. b. rekwisiet
5. b. treiterij

B. Woordenschat

1. a. ambtgenoot
2. a. in religieuze extase spreken in onverstaan-

bare talen

3. a. geldbeurs
4. c. vooruitstekende kin

C. Zoek de fouten

1. *halen hoge kijkcijfers of trekken veel kijkers, besteden, dubieuze, methoden mag ook.*
2. *coldreadingtechnieken, kant-en-klare, paragnosten,*

vals spelen, passen in

het rijtje of horen in het rijtje thuis.

D. Extra

Spinzen ('uitzien naar') komt niet uit het Jiddisch; het gaat vermoedelijk terug op het Franse woord *espenser* ('bedenken, zich voorstellen').